

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ รูปแบบการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ในจังหวัดกำแพงเพชร เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. ตัวแปรที่ศึกษา
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
4. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ หญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ที่มีอายุไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์ และมีอายุครรภ์ 36 สัปดาห์ขึ้นไป ที่อาศัยและมาฝากครรภ์ในหน่วยฝากครรภ์ของสถานบริการสาธารณสุขในจังหวัดกำแพงเพชร ระหว่างเดือนตุลาคม 2553 – มีนาคม 2554 ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 188 คน (ข้อมูลจากทะเบียนผู้รับบริการอนามัยมารดา (รบ.1 ก 01/2), 2554)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ที่มีอายุไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์ และมีอายุครรภ์ 36 สัปดาห์ขึ้นไป ที่อาศัยและมาฝากครรภ์ในหน่วยฝากครรภ์ของสถานบริการสาธารณสุขในจังหวัดกำแพงเพชร ระหว่างเดือนตุลาคม 2553 – มีนาคม 2554 ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 128 คน โดยกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. หญิงตั้งครรภ์ที่มีอายุไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์และมีอายุครรภ์ตั้งแต่ 36 สัปดาห์ขึ้นไป
2. อ่านออกเขียนภาษาไทยได้
3. ยินดีให้ข้อมูล

การกำหนดขนาดและวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

1. กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane, อ้างอิงใน บุญใจ ศรีสถิตนรากร, 2550, หน้า 207) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 128 ราย มีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของกลุ่มประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

$$\begin{aligned} \text{กลุ่มตัวอย่างหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นที่มีอายุครรภ์ตั้งแต่ 36 สัปดาห์ขึ้นไป} &= 188 \\ &= \frac{188}{1+188(0.05)^2} \\ &= 128 \end{aligned}$$

2. กำหนดขนาดตัวอย่างตามสัดส่วนประชากรในแต่ละอำเภอ จำนวน 11 อำเภอ โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยขนาดตัวอย่างของแต่ละชั้นภูมิเป็นสัดส่วนกับจำนวนหน่วยทั้งหมดในชั้นภูมินั้นๆ ซึ่งมีสูตรการคำนวณ ดังนี้ (บุญใจ ศรีสถิตนรากร, 2550, หน้า 194)

$$\text{ขนาดตัวอย่าง} = \frac{n \times n_1}{N}$$

โดย n_1 = ขนาดตัวอย่างของแต่ละชั้นภูมิ
 n = ขนาดตัวอย่างของงานวิจัย
 N = ขนาดประชากร

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลของหญิงตั้งครรภ์ที่
ฝากครรภ์ในหน่วยฝากครรภ์ของสถานบริการสาธารณสุขในจังหวัด
กำแพงเพชร

อำเภอ	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
เมือง	56	38
ไทรงาม	8	6
คลองลาน	19	13
ชาณุวรลักษบุรี	12	8
คลองขลุง	21	14
พรานกระต่าย	27	18
ลานกระบือ	12	8
ทรายทองวัฒนา	12	8
ปางศิลาทอง	7	5
บึงสามัคคี	7	5
โกสัมพีนคร	7	5
รวม	188	128

ที่มา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกำแพงเพชร รายงานการเฝ้าระวังสุขภาพแม่และเด็ก
ประจำปี 2554

3. จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ในแต่ละอำเภอ ดังนี้
  - 3.1 นำรายชื่อหญิงตั้งครรภ์ในจังหวัดกำแพงเพชรของแต่ละอำเภอ จำนวน 11 แห่งมาเขียนชื่อใส่ฉลาก
  - 3.2 จับฉลากรายชื่อของหญิงตั้งครรภ์ในจังหวัดกำแพงเพชรแบบไม่ใส่คืนตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ ตามตาราง 1 ของแต่ละอำเภอ จำนวน 11 อำเภอ จนได้ตัวอย่างครบตามจำนวน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการทบทวนวรรณกรรม จากกรอบแนวคิดทฤษฎีของโอเรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ ประกอบด้วย อายุ อายุครรภ์ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัว สถานภาพสมรส ลักษณะของครอบครัว และการวางแผนการตั้งครรภ์ จำนวน 8 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบให้เลือกตอบและเติมคำในช่องว่าง

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความสามารถในการดูแลตนเองของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น เป็นแบบสอบถามรายข้อ เพื่อวัดความสามารถในการดูแลตนเองของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองจากการทบทวนวรรณกรรม จากกรอบแนวคิดทฤษฎีของโอเรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 36 ข้อ ซึ่งประกอบด้วย

2.1 ข้อคำถามเกี่ยวกับความสามารถและคุณสมบัติขั้นพื้นฐาน เป็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ การรับรู้ การเห็นคุณค่าในตนเอง จำนวน 13 ข้อ ได้แก่ข้อ 1-13

2.2 ข้อคำถามเกี่ยวกับพลังความสามารถ 10 ประการ จำนวน 13 ข้อ ได้แก่ ข้อ 14-26

2.3 ข้อคำถามเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติการเพื่อการดูแลตนเองในเรื่องการคาดการณ์ การปรับเปลี่ยน การลงมือปฏิบัติ จำนวน 10 ข้อ ได้แก่ข้อ 27-36 ข้อ

โดยข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ ดังนี้
สามารถปฏิบัติได้ดี ค่าคะแนน 3 หมายถึง สามารถปฏิบัติกิจกรรมนั้นทุกครั้ง
สามารถปฏิบัติได้ปานกลาง ค่าคะแนน 2 หมายถึง สามารถปฏิบัติกิจกรรมบางครั้ง

สามารถปฏิบัติได้ไม่ดี ค่าคะแนน 1 หมายถึง ไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมนั้นได้
การแปลผลคะแนนความสามารถในการดูแลตนเอง โดยพิจารณาแบ่งระดับความสามารถในการดูแลตนเองเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ดี ปานกลาง ไม่ดี ซึ่งพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการดูแลตนเอง โดยแปลผล โดยรวม เป็นรายด้าน

โดยเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย (บุญชุม ศรีสะอาด, 2540 อ้างอิงใน เบญจวรรณ อินติะวงศ์, 2554, หน้า 65) ดังรายละเอียดดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง ความสามารถในการดูแลตนเองปฏิบัติได้นานๆ ครั้ง อยู่ในระดับ ไม่ดี

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ความสามารถในการดูแลตนเองปฏิบัติได้ บ่อยครั้งเกือบทุกวัน อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.50 -3.50 หมายถึง ความสามารถในการดูแลตนเองปฏิบัติได้ ทุกครั้ง และสม่ำเสมอ อยู่ในระดับดี

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลตนเองของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นในจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งแบบสอบถามที่ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าจากตำรางาน และวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการดูแลตนเองโดยทั่วไป การดูแลตนเองตามระยะพัฒนาการ การดูแลตนเองเมื่อเกิดภาวะ เบี่ยงเบนด้านสุขภาพ โดยข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 36 ข้อ ซึ่งประกอบด้วย

3.1 ข้อคำถามเกี่ยวกับการดูแลตนเองโดยทั่วไป จำนวน 20 ข้อ ได้แก่ข้อ 1-20

3.2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการดูแลตนเองตามระยะพัฒนาการ จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ ข้อ 21-27

3.3 ข้อคำถามเกี่ยวกับการดูแลตนเองเมื่อเกิดภาวะเบี่ยงเบนด้านสุขภาพ จำนวน 9 ข้อ ได้แก่ข้อ 27-36

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติเป็นประจำ ค่าคะแนน 3 หมายถึง ปฏิบัติกิจกรรมในข้อความนั้นทุกครั้ง
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง ค่าคะแนน 2 หมายถึง ปฏิบัติกิจกรรมในข้อความนั้นมากกว่าไม่ปฏิบัติ

ไม่ปฏิบัติ ค่าคะแนน 1 หมายถึง ไม่ปฏิบัติกิจกรรมในข้อความนั้นๆ

การแปลผลคะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเอง โดยพิจารณาแบ่งระดับความสามารถในการดูแลตนเองเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ดี ปานกลาง ไม่ดี ซึ่งพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการดูแลตนเอง โดยแปลผล โดยรวม เป็นรายด้าน

โดยเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย (บุญชุม ศรีสะอาด, 2540 อ้างอิงใน เบญจวรรณ อินต๊ะวงศ์, 2554, หน้า 65) ดังรายละเอียดดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง ความสามารถในการดูแลตนเองปฏิบัติได้นานๆ ครั้ง อยู่ในระดับ ไม่ดี

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ความสามารถในการดูแลตนเองปฏิบัติได้ บ่อยครั้งเกือบทุกวัน อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.50 -3.50 หมายถึง ความสามารถในการดูแลตนเองปฏิบัติได้
ทุกครั้ง และสม่ำเสมอ อยู่ในระดับดี

การหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการหาคุณภาพของแบบสอบถามดังต่อไปนี้

1. การตรวจสอบความตรง (Content validity) ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้ร่างแล้ว ไปให้
ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านสูติศาสตร์ 2
ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านแม่และเด็ก 2 ท่าน และ อาจารย์พยาบาลผู้ทรงคุณวุฒิ 1 ท่าน เป็นผู้
พิจารณาข้อความครอบคลุมและสอดคล้องกับนิยามของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมดูแล
ตนเองของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นในจังหวัดกำแพงเพชร โดยพิจารณาความตรงตามเนื้อหา (Content
validity Index: CVI) และนำคะแนนที่ได้จากการลงความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน 5 ท่าน หาค่าความสอดคล้อง (Index of Object Congruence: IOC) (บุญชม ศรีสะอาด,
2537 อ้างอิงใน เบญจวรรณ อินต๊ะวงศ์, 2554, หน้า 63)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง
 $\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนทั้งหมดของผู้เชี่ยวชาญ
 N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

กำหนดเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

+ 1 แทน เมื่อแน่ใจว่าสอดคล้อง
 0 แทน เมื่อไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง
 -1 แทน เมื่อแน่ใจว่าไม่สอดคล้อง

เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือก คือ เลือกข้อที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 พิจารณาข้อ
คำถามในแบบสอบถามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมดูแลตนเองของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นใน
จังหวัดกำแพงเพชร ผลปรากฏว่ามีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1 โดยมีข้อคำถามที่ค่า 0.5 ขึ้นไป
จำนวน 80 ข้อ และข้อที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 จำนวน 10 ข้อ ส่วนข้อที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ทำการ
ตัดทิ้ง

2. การตรวจสอบหาความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ทำการแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และวิเคราะห์ความเที่ยง โดยใช้เทคนิคสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient of Alpha) ซึ่งค่า Alpha ตามเกณฑ์มาตรฐานของความเชื่อมั่นไม่ควรต่ำกว่า 0.7 (สุชาติ ประสิทธิ์สินธุ์, 2538: หน้า 17) ซึ่งในการตรวจสอบปรากฏว่าแบบสอบถามความสามารถในการดูแลตนเองของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นในจังหวัดกำแพงเพชร มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.90 และแบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลตนเองของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นในจังหวัดกำแพงเพชร มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.84 ซึ่งเป็นค่าที่อยู่ในเกณฑ์และยอมรับได้ จึงนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเสนอคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อพิจารณาเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการทำวิจัยได้ และผู้วิจัยได้มีการพิทักษ์สิทธิกับผู้เข้าร่วมวิจัย โดยการชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิ์ที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัย หากกลุ่มตัวอย่างมีความยินยอมที่จะเข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยได้ให้กลุ่มตัวอย่างลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมในงานวิจัย ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยจะเก็บรักษาไว้เป็นความลับ และนำมาใช้สำหรับการวิจัยในครั้งนี้เท่านั้น โดยจะเสนอผลการวิจัยในภาพรวม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาทำหนังสือถึงคณบดี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือไปยัง นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดกำแพงเพชรเพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการดำเนินการรวบรวมข้อมูล
2. ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่ได้ผ่านการพัฒนาและปรับปรุงแล้วไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยนำไปแจกแจงให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 128 คน ที่มีนัดตรวจครรภ์ในแต่ละสัปดาห์ของสถานบริการสาธารณสุขในจังหวัดกำแพงเพชร
3. ผู้ศึกษารอรับแบบสอบถามคืนทันทีพร้อมทั้งตรวจดูความเรียบร้อย ความถูกต้อง สมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากการเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ประมวลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นในจังหวัดกำแพงเพชร โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการดูแลตนเอง ปัจจัยพื้นฐาน และพฤติกรรมการดูแลตนเองของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นในจังหวัดกำแพงเพชร โดยการแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการดูแลตนเอง และปัจจัยพื้นฐานกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นในจังหวัดกำแพงเพชร วิเคราะห์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment correlation coefficient) โดยมีการแปลค่าความสัมพันธ์ดังนี้ (ประคอง กรรณสูต 2542)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ระดับความสัมพันธ์
0.00-0.29.1	ต่ำ
0.30-0.69.1	ปานกลาง
0.70-1.00	สูง

4. วิเคราะห์ปัจจัยเพื่อหาปัจจัยที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการดูแลตนเองของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นในจังหวัดกำแพงเพชร โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อค้นหาตัวแปรที่ดีที่สุดสร้างสมการจำแนกในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐาน

เนื่องจากการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน กำหนดไว้ว่าตัวแปรที่จะนำมาคำนวณต้องเป็นตัวแปรที่วัดได้ในระดับอันตรภาค (Interval scale) ขึ้นไป (ยูวดี ฤาชา และคณะ, 2536 อ้างอิงใน อุมารณณ์ กัวลิตี, หน้า 50) ดังนั้นในการคำนวณจึงต้องปรับตัวแปรที่วัดในระดับนามบัญญัติ (Nominal scale) ให้เป็นตัวแปรที่วัดได้ในระดับอันตรภาค โดยปรับให้เป็นตัวแปรหุ่น (Dummy variable) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ และลัดดาวัลย์ รอดมณี, 2537 หน้า 107) ซึ่งกำหนดให้เป็นดังนี้

ลักษณะครอบครัว	ได้แก่	ครอบครัวเดี่ยว	= 1
		ครอบครัวขยาย	= 0
อาชีพ	ได้แก่	มีอาชีพ	= 1
		ไม่มีอาชีพ	= 0

